

Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfimmut

09. Feb. 2024

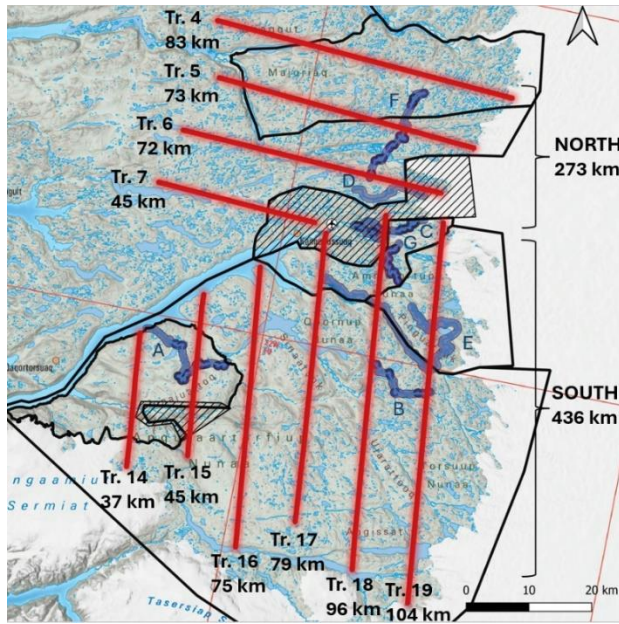
Umimmaat ulluni 30. januarimiit 2. februar 2024imi kisinneqarsimanerat pillugu oqaaseqaat ukiuuneranilu piniarsinnaanissaannik innersuussut

Pinngortitaleriffiup umimmaat Kangerlussuup, Maniitsup, Sisimiullu aqutsiveqarfiini kisippai ulluni 30. januarimiit 2. februarimut 2024.

Kisitseriaaseq ('distance sampling') 2018imi aamma periuserineqarsimasoq kisitseriaatsitut atorneqarpoq. (GN Teknisk Rapport nr. 119, 2022). Qulimiguulimmik titarnikkaartumillusoq kisitsiffioreersimasut kisitsinermi malinneqarput, katillugulu isorartussuseq 709 km ingerlaarfigineqarsimavoq (Takussutissiaq 1imi titarnertigut aappaluttutigut normulerneqarsimasut 4-7 aammalu 14-19inik takukkit). Titarnerit ingerlaarfissiat malinnerini sumiiffiit umimmaat uumaffigisartagaat assigiinngitsut tamarmik ingerlaarfigineqarsimapput. 2024imi aamma narsaamanerit qooroqarfillit (qooqerfiit) immikkut toqqartorneqarsimasut ingerlaarfigineqarsimapput 237 km²inik isorartutigisoq ingerlaarfigalugit (Takussutissiaq 1'imi tungujortumik naqinnernik A-G taakkua nalunaarsorneqarsimapput) tuttu suiaassusiisa utoqqaassusiisalu agguataarneqarneri. Umimmaat 1.000it assiliortorneqarput.

Peqataallutillu nakkutilliisuupput piniarnermut nakkutilliisoq Hans Mølgaard, piniarnermik inuussutissarsiutilik Karsten Lings, piniarnermik inuussutissarsiutilik Aslak Jensen aammalu uumasorsioq Mathilde Le Moullec.

Misissueqqissaarluni suliat ingerlanneqaleruttorput, oqaaseqaammilumi uani takuneqarsimasut paasisallu siulliit kisimik ilisimatitsissutigineqarput.

Takussutissiaq 1. Kisitseriaaseq 'distance sampling'-titarnerit aappalaartut (2018imisuulli normulersugaasimasut) umimmaqatigiaat agguataarneqarnerisa misissuiffiqineqarneri (tungujortumik qalipaaterneqarsimasut naqinnernik A-G ilisarnaatilersorneqarsimapput). Qernertunik titarnilersukkat aqutsiveqarfinnik nalunaarsuinerupput ('piniarfik'). 'South'-Kujalleq sumiiffik aamma Maniitsup aqutsivianik imaluunniit Angujaartorfiup nunaanik taaneqartarpoq, 'North' Avannarleq aamma Sisimiut Aqutsivianik taaneqartarpoq.

Sumiiffik	Titarnerup normua	Ingerlaarfiuvoq	2018	2024
			Umimmaat katillugit	Ikinnerpaamik umimmaat
South	14	37	287	> 122
	15	45	304	> 246
	16	75	73	> 227
	17	79	91	> 204
	18	96	145	> 217
Katillugit		436	1.467	> 1.446
North	4	45	2	0
	5	72	98	> 61
	6	73	21	> 108
	7	83	26	> 21
North kati.		273	147	> 190
Tamarmik		709	1.614	> 1.636

Tabel 1. Titarnilersukkat ingerlaarfigineqarnerini umimmaat takuneqartut allattorneqarneri. Umimmaat katillugit qassiuneri 2018imi nalunaarsorneqarput. 2024imi kisitsisit umimmaat ikinnerpaaffigisaat allattorallarneqarput (takunninnerit tamaasa toorsisarnikkut). Kisitsisit sukumiinerisut immiunneqarsimapput suliarineqartussaallutillu. 2018imi umimmaat Maniitsup aqutsiveqarfianiittut 19.000it missaaniissangatinneqarsimapput.

Kisitsinerup 2024imi ingerlanneqartup inernerigallagai (Tabel 1) ima tikkuussipput:

1. Umimmaat 2024imi kisinneqartut ikinnerpaamik 2018imitulli amerlatigaat.
2. Umimmaat 2024imi nunami siaruaassimanerat 2018imut sanilliulluni allaaneruvoq. 2024imi qooqquni annerni katersuussimanerusimapput, aammalu sumiiffimmi 3mi/piniarfiarfik 3mi umimmaat amerlanerupput. (Maniitsup eqqaaniinnerusumi). 2018imi kisitsisoqarpoq martsimi ukiuunerani piniartoqareernerata kingorna, angallatinillu motoritalinnik

akorngusersorneqareernerisa kingorna ingerlanneqarsimalluni, umimmaallu amerlanerit 700 meterinik qattitsigisumiissipput taamanikkut. Kisitsineq 2024imi ingerlanneqarpoq piniartoqalinnginnerani allatigullu akorngusersuisoqannginnerani, taamaattumillu umimmaqatigiiaat agguaqatigiissimanerat pissusissamisoortumik siaruaassimassuseqarsimalluni. 2024imi kisitsinermi Maniitsup kujataatungaani umimmannik takunnittoqanngilaq.

3. Umimmaat arnavissat piarallit umimmaallu sulii piaqqisinnaanngitsut arlallit sermersuup eqqaaniipput (piniarfik 2), ingammik qoqqumi Maniitsut Alannguisa Kuussuanni.
4. Umimmaat angutivissat assigiinngiaartumik utoqqaassusillit amerlapput umimmaallu arnavissat piaqqisinnaasut amerlallutik, arnavissat utoqqaanerusut arlaqarput. Umimmaalli aquaqatigiinnerinut tunngasut paasissutissat aatsaat misissorluarneqaleruttormata, kisitseqqissaarnerit inernerit umimmaqatigiiaat qanoq agguaqatigiinnerinut allannguisinnaapput.
5. Umimmaqarfimmi avannarlermi (Sisimiut aqutsiveqarfianni) umimmaat amerliartorpasipput. Umimmaqatigiiaalli amerlassusaat tamaani Manitsup aqutsivianiit ikinnerujussuupput naak marlukkaartunik piarallit takussaagaluartut.

Pinngortitaleriffiup innersuussutai 2023imi 27 oktobarimi innersuussutaasut assigeqqissaarpai (suliiap normua. 23547351 aammalu 23638736, qallunaatut 22. nov. 2023 akissutigineqarsimasut).

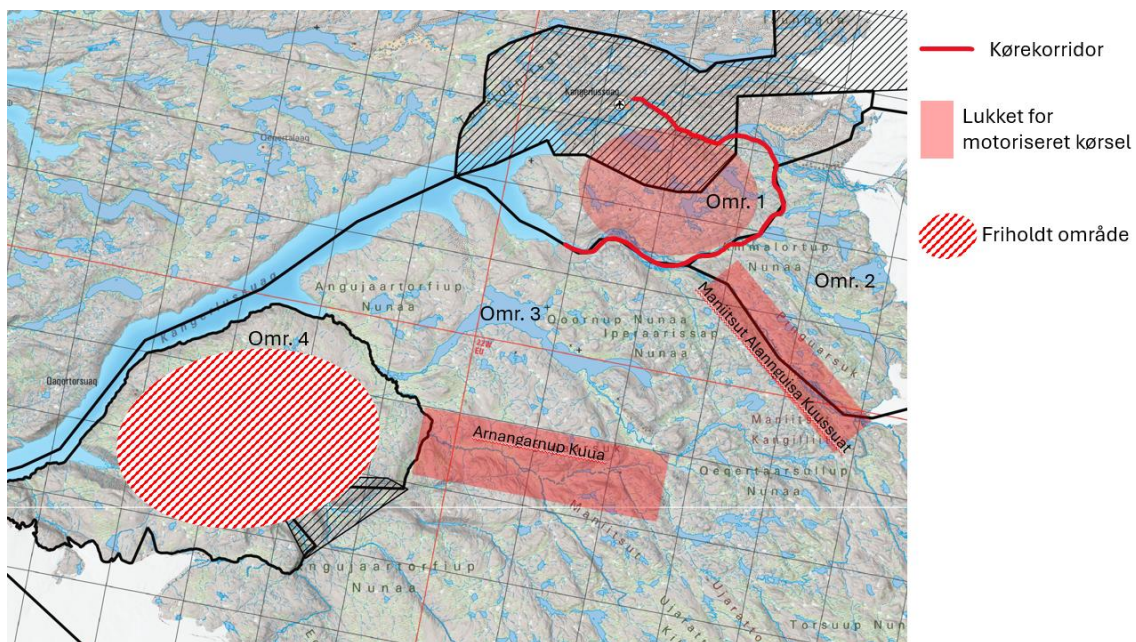
Innersuussutit nutarterneqarneri imatut ipput (takussutissiaq 2 sumiiffiup titartarneqarnera takujuk):

1. Piniarfik 4 piniarfigineqassanngitsaq.
2. Motoritaqanngitsumik piniarsinnaaneq (assersuutigalugu qaammat ataaseq):
  - Sivisunerusumik piniartoqarsinnaassaaq sivikinnerusumilli motoritalinnik piniartoqassalluni, piniarfiit killilersugaanngillat (piniarfik 4 minillugu – takuuk imm. 1).
3. Motoritalinnik piniarneq (assersuutigalugu sap.ak. 2-3):
  - Piniarfik 1: Angalaarfigineqassanngilaq.
  - Piniarfik 2: Piaqqat amerlassusai apeqqutaallutik piniartoqarsinnaassaaq, tamannalu misissuiffigineqaleruttorpoq (Siornatigut umimmaqatigiiaat kisinneqarnerini piaqqat amerlassusiisa 10% ataassimannngisaannarpaat; GN Teknisk Rapport nr. 119, 2022):
    - Piaraqassuseq < 10 %: sumiiffik motorilinnik piniarfigeqqusaassanngilaq.
    - Piaraqassuseq > 10 %: Motoritalinnik piniartoqarsinnaassaaq taamaallaat Maniitsut Alannguisa Kuussuat minillugu.

- Piniarfik 3: Motoritalinnik piniartoqarsinnaatitaali taamaallaat Arnangarnup Kuua minillugu.
- Piniarfik Avannarleq: Aqutsiveqarfimmi siunertaassappat umimmaat tamaaniittut amerlanerulersinnissaat taava motorilinnik piniartoqarsinnaanissaa tamaani inerteqqutaasariaqassaaq. Umimmaqatigiiaalli taamak amerlatigitiinnarniaraanni ikinnerulersinniaraanniluunniit taava motoritalinnik piniartoqartitsisinnaassaaq.

Maluginiagassat:

1. Umimmaat arnavissat nuliunerisa naajartornerini qoqquni/pukkinnersani akorngusersorneqarnatik nererusaaginnarsinneqaraluarunik taava piaqqat amerlissinneqarsinnaassagaluarpot.
2. Kvotelersukkamik piniarneq: 2018imiilli umimmaat 1.000-1.500inik amerlassusillit ukiumut pisarineqarsimasutut nalunaarsorneqartaraluarlutik umimmaqatigiiaanik ikilisisisimangillat. Umimmaqatigiiaat 2018imiit 2024imut amerlassusaat nikerarsimasinnaavoq.

Takussutissiaq 2. Umimmanniartoqarnerani motoritalinnik piniartoqarsinnaanerani killilersuinissamik siunnersuuteqarneq. Piniarfik 1 qoororsuillu marluk Maniitsut Alannguisa Kuussuat aammalu Arnangarnup Kuua motoritalinnik piniarfingeqaqqusaassanngilaq. Sumiiffiit taakkua arnavissat nerisassaqarluarnissaannik qulakkeerinnittussaagamik taamaasillutillu miaqqiorluarsinnaanerussallutik. Taamatuttaaq piniarfik 4 (umimmannut najoruminartuusoaq) motoritalinnik motoritaqanngitsunillu piniarfingeqaqqusaassanngilaq – ukiuunerani piniarnerup nalaani.

Sukumiinerusumik paasisaqarniarussi attavigisinnaavatsigut.

Inussiarnersumik inuulluaqqusilluta,

Mathilde Le Moullec, Katrine Raundrup aammalu Josephine Nymand

*Pinngortitaleriffik, Miluumasunut Timmissanullu Immikkoortortaarfik aammalu Avatangiis-
nut Aatsitassaqarnermullu Immikkoortortaarfik.*